**Evropski parlament**
2019-2024

*Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve*

**2022/2170(INI)**

5.5.2023

# OSNUTEK POROČILA

o ustvarjanju delovnih mest: pravični prehod in naložbe z učinkom
(2022/2170(INI))

Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve

Poročevalka: Sara Matthieu

## VSEBINA

**Stran**

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....3

OBRAZLOŽITEV .....8

# PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

**o ustvarjanju delovnih mest: pravični prehod in naložbe z učinkom (2022/2170(INI))**

*Evropski parlament*,

– ob upoštevanju priporočila Sveta z dne 16. junija 2022 o zagotavljanju pravičnega prehoda na podnebno nevtralnost[1],

– ob upoštevanju sporazuma, sprejetega na 21. konferenci pogodbenic Okvirne konvencije OZN o spremembi podnebja (COP) v Parizu 12. decembra 2015 (Pariški sporazum),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 11. decembra 2019 z naslovom Evropski zeleni dogovor (COM(2019)0640),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 14. julija 2021 z naslovom „Pripravljeni na 55“: uresničevanje podnebnega cilja EU za leto 2030 na poti do podnebne nevtralnosti (COM(2021)0550),

– ob upoštevanju izjave o podpiranju pogojev za pravični prehod na mednarodni ravni z dne 4. novembra 2021, sprejete na konferenci COP26 v Glasgowu,

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 23. februarja 2022 o dostojnem delu po vsem svetu za svetovni pravični prehod in trajnostno okrevanje (COM(2022)0066),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 4. marca 2021 o akcijskem načrtu za evropski steber socialnih pravic (COM(2021)0102),

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1056 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Sklada za pravični prehod[2],

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost[3],

– ob upoštevanju sporočila Komisije z naslovom Ocena nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov na ravni EU: Spodbujanje zelenega prehoda in okrevanja gospodarstva s celostnim energetskim in podnebnim načrtovanjem z dne 17. septembra 2020 (COM(2020) 0564),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 1. julija 2020 z naslovom Program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (COM(2020)0274),

[1] UL C 243, 27.6.2022, str. 35.
[2] UL L 231, 30.6.2021, str. 1.
[3] UL L 57, 18.2.2021, str. 17.

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 5. maja 2021 z naslovom Posodobitev nove industrijske strategije iz leta 2020: močnejši enotni trg za okrevanje Evrope (COM(2021)0350),

– ob upoštevanju priporočila Sveta z dne 24. novembra 2020 o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost[4],

– ob upoštevanju predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi okvira ukrepov za krepitev evropskega ekosistema proizvodnje proizvodov neto ničelnih tehnologij (akt o neto ničelni industriji) (COM(2023)0161),

– ob upoštevanju člena 54 Poslovnika,

– ob upoštevanju mnenja Odbora za regionalni razvoj,

– ob upoštevanju poročila Odbora za zaposlovanje in socialne zadeve (A9-0000/2023),

A. ker se bodo z zelenim prehodom močno razmahnile gospodarske dejavnosti, povezane z energijo iz obnovljivih virov, energijsko učinkovitostjo in krožnim gospodarstvom, hkrati pa se bodo druge gospodarske dejavnosti preoblikovale;

B. ker bi bilo treba v okviru pravičnega prehoda izkoristiti priložnosti za ustvarjanje kakovostnih delovnih mest, boj proti diskriminaciji na delovnem mestu in dvig delovnih standardov;

C. ker v sektorjih, ki naj bi pri prehodu na ogljično nevtralno gospodarstvo nudili zaposlitvene možnosti, še vedno prevladujejo moški;

D. ker bo treba za doseganje ogljične nevtralnosti do leta 2050 predvideti spremembe in ustvariti ustrezne okvirne pogoje za podporo prehajanju med delovnimi mesti, vključno s potrebnim usposabljanjem, preusposabljanjem in izpopolnjevanjem obstoječe delovne sile;

E. ker naj bi naložbena vrzel za podnebne ukrepe znašala 520 milijard EUR na leto do leta 2030;

F. ker je udeležba delavcev in sindikatov pri upravljanju prehoda ter predvidevanju in socialnem upravljanju sprememb pogoj za pravičen, vključujoč in uspešen prehod;

***Priložnosti za trg dela v okviru zelenega gospodarstva***

1. poudarja, da prehod na obnovljive in krožne družbe in gospodarstva skriva v sebi potencial za ustvarjanje novih delovnih mest in preoblikovanje obstoječih v zelena in trajnostna delovna mesta v skoraj vseh sektorjih;

2. ugotavlja, da je zaposlitveni potencial zelenega prehoda povezan tudi s trajnostnimi gospodarskimi dejavnostmi, kot so energetska prenova, popravila in ekološko kmetovanje, ki so bolj delovno intenzivni kot dejavnosti, ki jih nadomeščajo;

[4] UL C 417, 2.12.2020, str. 1.

3. ugotavlja, da ima prehod velik potencial za ustvarjanje lokalnih delovnih mest, ki jih ni mogoče preseliti, kar bi povečalo evropsko suverenost in odpornost;

4. poziva Komisijo, naj pripravi konceptualne smernice o definiciji zelenega delovnega mesta, ki bo temeljila na njegovem potencialu za okolju prijaznejše gospodarstvo, ter o tem, kako prispeva k zdravju in dobremu počutju ljudi ter dostojnemu delu;

***Dostojno delo za pravičen prehod***

5. poudarja, da bi morala zeleni prehod trga dela spremljati navzgor usmerjena konvergenca k boljšim delovnim pogojem in privlačni poklicni poti;

6. ponovno poziva, naj bo financiranje EU, vključno z državno pomočjo, pogojeno s cilji javne politike, zlasti s socialnimi zahtevami; poudarja, da bi morali javni organi dajati zgled in določiti socialna merila pri javnih naročilih; poziva k reviziji direktive o javnih naročilih, da bi zagotovili, da bodo podjetja podpirala kolektivna pogajanja, visokokakovostna delovna mesta, visokokakovostna vajeništva, dostojno in enako plačilo ter usposabljanje;

7. opozarja, da bi bilo treba v strategiji EU za zdravje in varnost upoštevati specifična tveganja v novih sektorjih in vanjo vključiti tveganja, ki izhajajo iz podnebnih sprememb in degradacije okolja;

8. poudarja pomen vključevanja mladih v načrtovanje prehoda; poziva države članice, naj mladim omogočijo dostop do kakovostnih plačanih in vključujočih pripravništev in vajeništev;

9. poudarja, da bi morala enakost spolov postati sestavni del strategij za zeleno gospodarstvo; poziva Komisijo in države članice, naj sprejmejo vse ukrepe za zagotovitev, da se obstoječe neenakosti med spoloma ne bi prenesle tudi na nastajajoče zeleno gospodarstvo;

***Znanja in spretnosti za pravičen prehod***

10. poudarja, da je treba ponuditi izobraževanja in usposabljanja za pridobitev potrebnih znanj in spretnostih na trgih dela in v sektorjih, usmerjenih v prihodnost, da bi bila delovna sila pripravljena na zeleni prehod;

11. poudarja, da mora imeti vsak delavec individualno pravico do izobraževanja, usposabljanja na delovnem mestu in vseživljenjskega učenja, kar bi se moralo odražati v vseh unijskih in nacionalnih okoljskih politikah, pa tudi v strategijah podjetij za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje; poudarja, da bi morala pravica do usposabljanja vključevati plačan študijski dopust;

12. poudarja vlogo socialnega dialoga, kolektivnih pogajanj in socialnih partnerjev pri oblikovanju nacionalnih, sektorskih in za podjetja prilagojenih znanj in spretnosti, da bi bile strategije zaposlovanja in usposabljanja kakovostna;

13. poziva države članice, naj v sisteme usposabljanja in izobraževanja vključijo trajnostni razvoj ter okoljske kompetence, znanja in spretnosti;

14. poudarja, da bi moralo biti usposabljanje dovolj kakovostno in da bi moralo privesti do kvalifikacije, potrjene s preglednimi in jasnimi sistemi priznavanja in certificiranja, ki omogočajo primerljivost;

***Usklajenost javnih politik za polno uresničitev zaposlitvenih možnosti, ki jih prinaša zeleni prehod***

15. poudarja, da je celovito izvajanje okoljske zakonodaje bistvenega pomena za polno uresničitev potenciala, povezanega z zelenim gospodarstvom, in s tem za ustvarjanje delovnih mest;

16. poziva Komisijo, naj v vso okoljsko zakonodajo vključi oceno socialno-ekonomskega učinka, ki bo upoštevala delovna mesta, znanja in spretnosti ter delovne pogoje;

17. poziva k reviziji uredbe o upravljanju energetske unije, da bi nacionalne energetske in podnebne načrte posodobili s cilji pravičnega prehoda;

18. poudarja pomen držav članic pri spodbujanju sektorskega socialnega dialoga in kolektivnih pogajanj, zlasti v novih zelenih panogah, pa tudi pri zagotavljanju vključevanja malih in srednjih podjetij; poudarja, da je direktiva o minimalnih plačah odlična priložnost za okrepitev vloge kolektivnih pogajanj in prisotnosti sindikatov v sektorjih v vzponu;

19. poziva k posodobitvi Direktive 2002/14/ES o obveščanju delavcev in posvetovanju z njimi v EU, da bi v načrte prehoda, ki jih izvajajo podjetja pri vseh svojih dejavnostih in v vsej vrednostni verigi, vključili pravice do obveščanja in posvetovanja;

20. poziva, naj vsa podjetja, ki jih zadeva zeleni prehod, sprejmejo obvezne načrte za pravični prehod, o katerih se bodo pogajala s sindikati in predstavniki delavcev;

21. obžaluje, da predlog Komisije o pregledu ekonomskega upravljanja ne prinaša dovolj fiskalnega manevrskega prostora, da bi države članice izvedle zelene in socialne naložbe v potrebnem obsegu;

22. poziva, naj EU naredi velik premik od obdavčitve plač k obdavčitvi premoženja, da bi spodbudili ustvarjanje delovnih mest in zmanjšali neenakosti;

23. poudarja pomen močnih varnostnih mrež, ki dopolnjujejo ukrepe za ustvarjanje delovnih mest in zagotavljajo, da nihče ne bo zapostavljen, vključno z ustrezno podporo v obliki minimalnega dohodka, ustreznimi nadomestili za brezposelnost in minimalnimi plačami;

***Naložbe v ustvarjanje trajnostnih delovnih mest: vloga naložb***

24. priznava pomen naložb v financiranje organizacij, ki se ukvarjajo s socialnimi in okoljskimi potrebami, pri čemer se pričakujejo merljivi socialni in okoljski donosi, vključno z zaposlovanjem in kakovostjo delovnih mest;

25. poudarja pomembno vlogo zasebnega in finančnega sektorja pri usmerjanju financiranja v trajnostne naložbe in omogočanju prehoda na podnebno nevtralno gospodarstvo;

26. poziva k hitri ustanovitvi Evropskega sklada za suverenost z novo dodeljenimi sredstvi EU za mobilizacijo obsežnih naložb v zeleno tehnologijo;

27. poziva k povečanju in razširitvi tematskega področja uporabe Sklada za pravični prehod;

28. poziva Komisijo, naj še naprej spremlja in spodbuja naložbe in porabo za ustvarjanje kakovostnih delovnih mest v okviru instrumenta NextGenerationEU, mehanizma za okrevanje in odpornost ter Evropskega socialnega sklada plus in zagotovi, da bo Evropski parlament pri tem še naprej tesno sodeloval;

°

° °

29. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

## OBRAZLOŽITEV

Posledice podnebnih sprememb so hude in bi lahko bile celo katastrofalne. Ta trend je treba obrniti, saj je to ključnega pomena za naš planet, prihodnje generacije, pa tudi za zaščito delovnih mest in pravic delavcev. Za to bodo potrebne strategije za blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje v vseh sektorjih našega gospodarstva. Razogljičenje gospodarskih sektorjev bo priložnost za ustvarjanje novih delovnih mest, zlasti v energetskem sektorju in sektorju krožnega gospodarstva.

Izkušnje, pridobljene skozi leta, ter predlagani zakon o neto ničelni industriji dajejo precej poudarka vlogi znanj in spretnosti pri prehodu. Izpopolnjevanje, preusposabljanje in vseživljenjsko učenje so ključni elementi za zagotovitev pravičnega in vključujočega prehoda. Vendar pri pravičnem prehodu ne gre le za usposabljanje ter znanja in spretnosti.

Zeleni prehod bi moral biti priložnost za ustvarjanje več boljših delovnih mest s stabilno zaposlitvijo, pravičnim plačilom in dostojnimi delovnimi pogoji, delavci in sindikati pa bi morali biti vključeni v vse faze tega procesa. Prehod na neto ničelno stopnjo, osredotočen izključno na znanja in spretnosti ter število ustvarjenih delovnih mest, ne bi bil pravičen, če bi revščina zaposlenih, neenakost, gospodarska negotovost in prekarno delo še naprej naraščali. Potrebne spremembe bi morale omogočiti navzgor usmerjeno konvergenco in ne bi smele ogroziti kakovostnih delovnih mest.

Hkrati pa bi morala biti javna podpora podjetjem vedno pogojena s spoštovanjem pravic delavcev. EU in države članice lahko podjetja pri tem močno usmerjajo, saj lahko od podjetij, ki prejemajo podporo EU, zahtevajo, da izboljšajo svoje delovne pogoje in vlagajo v trajnostna delovna mesta.

Jasno je, da tako javni kot zasebni sektor ne moreta ostati ravnodušna do trga dela pri prehodu. Da bo prehod zares pravičen, je namreč pomembno intenzivno predvidevanje sprememb z vidika podjetja, predpisov in naložb. Sistem spodbud bi moral prispevati k ustvarjanju kakovostnih in trajnostnih delovnih mest, prednost pa bi bilo treba dati naložbam s pozitivnim okoljskim in socialnim učinkom.